

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 04.04.1974, sp. zn. 1 Tzf 2/74, ECLI:CZ:NS:1974:1.TZF.2.1974.1

Číslo: 15/1974

Právní věta: III. K otázce souběhu trestného činu krádeže podle § 247 tr. zák. spáchaného formou násilného vloupání do bytu nebo chaty s trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 04.04.1974

Spisová značka: 1 Tzf 2/74

Číslo rozhodnutí: 15

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Krádež, Souběh

Předpisy: 140/1961 Sb. § 238
§ 247

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 15/1974 sb. rozh.

I. K výkladu znaku „výdělečně“ v ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák.

V ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák. se klade důraz na soustavnost trestné činnosti, kterou si pachatel opatřuje po delší dobu zdroj příjmů, přičemž je nerozhodné, zda tato trestná činnost naplňuje znaky jednoho nebo více trestných činů. Vyšší trestní sazba se zřetelem na znak „výdělečně“ se tedy použije zásadně u všech trestných činů, jimiž si pachatel soustavně a po delší dobu opatroval alespoň zčásti zdroj příjmů, jestliže je u všech trestných činů splněna i materiální podmínka ve smyslu § 88 tr. zák.

II. Odcizení vkladních knížek v úmyslu vybrat vklady na nich uložené pro sebe je samo o sobě bez ohledu na druh vkladní knížky jen přípravou k trestnému činu krádeže podle § 7 odst. 1, § 247 tr. zák. (popř. rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 7 odst. 1, § 132 odst. 1 písm. a/ tr. zák., je-li majitelem vkladu socialistická organizace). O pokus uvedených trestných činů nebo o dokonané trestné činy jde jen tehdy, jestliže se pachatel pokusil vklady vybrat, popř. je vybral.

III. K otázce souběhu trestného činu krádeže podle § 247 tr. zák. spáchaného formou násilného

vloupání do bytu nebo chaty s trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 tr. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 4. dubna 1974 sp. zn. [1 Tzf 2/74.](#))

Na základě stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSSR proti rozsudku krajského soudu v Praze ze dne 4. května 1973 sp. zn. 2 T 17/72 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. srpna 1973 sp. zn. 1 To 17/73, Nejvyšší soud zrušil shora uvedená rozhodnutí ohledně obviněného J. Ž. ve výroku o vině trestnými činy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák. a krádeže dílem dokonané, dílem nedokonané podle § 247 odst. 1, odst. 2 písm. b), d) tr. zák. a podle § 8 odst. 1, § 247 odst. 1, odst. 2 písm. b), d) tr. zák. a ve výroku o trestu; krajskému soudu v Praze přikázal, aby věc obviněného J. Ž. v rozsahu zrušení znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem krajského soudu v Praze ze dne 4. května 1973 sp. zn. 2 T 17/72 byl obviněný J. Ž. uznán vinným trestnými činy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák., krádeže dílem dokonané, dílem nedokonané podle § 247 odst. 1, odst. 2 písm. b), d), § 8 odst. 1, § 247 odst. 1, odst. 2 písm. b), d) tr. zák. a příživnictví podle § 203 tr. zák., jichž se dopustil tak, že

a/ v noci na 25. 8. 1970 násilím vnikl do budovy dětských jeslí v Praze 10, Hradešinská 18, a odcizil tam telefonní aparát, transformátor a nákupní tašku ke škodě OÚNZ - ONV v Praze 10 a mimoto poškozením zařízení způsobil další škodu asi 250 Kčs;

b/ v noci na 2. 9. 1971 společně se S. H. a L. L. se vloupal do uhrňevské prodejny n. p. Potraviny - Středočeský kraj v Brandýse nad Labem a odcizili tam konzervy, kávu, lihoviny a další potraviny v ceně

celkem 10 607 Kčs a na zařízení prodejny způsobili škodu 429 Kčs;

c/ v době od července 1970 do 26. 9. 1971 v Praze a v osadě Kaňov jednak sám, jednak se S. H., resp. i s V. T. celkem v 14 případech provedl vloupání do soukromých bytů a chat a odcizil tam peníze, vkladní knížky, klenoty a jiné věci v hodnotě celkem asi 275 000 Kčs; dále v červenci 1970 se bezvýsledně pokusil o vloupání do další chaty;

d/ od 26. 6. 1970 do svého zadržení dne 7. 12. 1971 nikde nepracoval, práci se vyhýbal a prostředky ke své obživě si obstarával výlučně pácháním shora uvedené trestné činnosti.

Za tyto trestné činy mu byl podle § 247 odst. 2 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání 3 (tří) let se zařazením do druhé nápravně výchovné skupiny.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný J. Ž. odvolání, a to proti výroku o trestu.

Usnesením Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 16. srpna 1973 sp. zn. 1 To 17/73 k odvolání obviněného J. Ž. byl napadený rozsudek krajského soudu ohledně tohoto obviněného zrušen ve výroku o povinnosti nahradit poškozené České státní pojišťovně, oblastnímu závodu v Praze 1, majetkovou škodu a tato pojišťovna byla odkázána s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Nejvyšší soud České socialistické republiky neshledal odvolání obviněného J. Ž. proti výroku o trestu důvodným; naopak nepovažoval trest odnětí svobody pouze v trvání 3 roků za trest, který je v souladu s hledisky pro výměru trestu uvedenými v § 31 odst. 1, odst. 2 tr. zák. a s účelem trestu uvedeným v § 23 tr. zák. Tuto závadu Nejvyšší soud České socialistické republiky nemohl odstranit,

když krajský prokurátor nepodal odvolání v neprospěch obviněného J. Ž.

Proti rozsudku krajského soudu v Praze ze dne 4. května 1973 sp. zn. 1 T 17/72 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 16. srpna 1973 sp. zn. 1 To 17/73 podal generální prokurátor Československé socialistické republiky v neprospěch obviněného J. Ž. ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona, ve které vytkl porušení zákona v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř. ve vztahu k ustanovením § 23 a § 31 tr. zák., § 132 odst. 2 písm. b) tr. zák. a v § 190 odst. 2, § 225 odst. 2 tr. ř. a navrhl zrušení rozsudku krajského soudu v Praze a usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky ohledně obviněného J. Ž. v rozsahu ve stížnosti pro porušení zákona uvedeném s příkazem na nové projednání a rozhodnutí věci.

Ve stížnosti pro porušení zákona bylo vytknuto, že zákon byl porušen především ve výroku o vině obviněného J. Ž. trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák., když obviněný J. Ž. nebyl uznán vinným, že tento trestný čin spáchal výdělečně. Podle stížnosti pro porušení zákona okolnost, že obviněný J. Ž. byl obžalobou stíhán pouze pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák., nebránila krajskému soudu, aby obviněného uznal vinným, že tento trestný čin spáchal výdělečně, poněvadž měl možnost postupovat podle § 190 odst. 2, resp. § 225 odst. 2 tr. ř. Dále bylo ve stížnosti pro porušení zákona vytknuto, že ani při právním posouzení trestné činnosti obviněného J. Ž. v rozsudku krajského soudu není trest odnětí svobody uložený při dolní hranici zákonné trestní sazby v souladu s účelem trestu uvedeným v § 23 tr. zák. a s hledisky pro výměru trestu uvedenými v § 31 tr. zák. se zřetelem na převahu přitěžujících okolností. Podle stížnosti pro porušení zákona je proto trest odnětí svobody uložený obviněnému J. Ž. ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti trestného činu pro společnost.

Nejvyšší soud Československé socialistické republiky přezkoumal na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadených rozhodnutí, jakož i řízení, jež jim předcházelo, v rozsahu uvedeném v § 267 odst. 1, 2 tr. ř. a zjistil, že zákon byl porušen.

Podle § 89 odst. 3 tr. zák. trestný čin je spáchán výdělečně, opatřuje-li si pachatel soustavnou trestnou činností po delší dobu alespoň zčásti zdroj příjmů. Po skutkové stránce je zjištění krajského soudu, že obviněný J. Ž. od 26. 6. 1970 do svého zadržení dne 7. 12. 1971 nikde nepracoval a prostředky k obživě si opatřoval výlučně soustavnou trestnou činností proti majetku v osobním a v socialistickém vlastnictví, v souladu s vykonanými důkazy. Ve shodě s tímto skutkovým zjištěním krajský soud správně uznal obviněného J. Ž. vinným, že trestný čin krádeže dílem dokonané, dílem nedokonané spáchal výdělečně (§ 247 odst. 2 písm. b) tr. zák.). Z rozsudku krajského soudu nelze však seznat, proč při tomto správném právním posouzení neuznal, že i trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák. byl spáchán rovněž výdělečně ve smyslu § 132 odst. 2 písm. b) tr. zák. Tento trestný čin byl sice spáchán pouze dvěma útoky, avšak i tyto útoky byly součástí celkem 17 útoků proti majetku, jimiž si obviněný J. Ž. opatřoval po delší dobu ve značném rozsahu zdroj příjmů. V ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák. se klade důraz na soustavnost trestné činnosti, kterou si pachatel po delší dobu opatřuje zdroj příjmů, přičemž je nerozhodné, zda tato trestná činnost naplňuje znaky jednoho nebo více trestných činů. Při souvislém časovém sledu všech útoků proti majetku v osobním a v socialistickém vlastnictví motivovaných snahou obviněného J. Ž. opatřovat si soustavnou trestnou činností po delší dobu zdroj příjmů byly i útoky proti majetku v socialistickém vlastnictví částí soustavné trestné činnosti, třebaže šlo pouze o dva útoky. Trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák. byl tedy rovněž spáchán výdělečně ve smyslu § 132 odst. 2 písm. b) tr. zák. Obviněný J. Ž. je podle výsledků dokazování osobou hlouběji mravně narušenou, žijící přes svůj poměrně mladý věk příživnickým způsobem života a mající sklony k soustavnému páčání trestné činnosti proti majetku, a tato jeho činnost byla po delší dobu výlučným zdrojem jeho příjmů. Při hodnocení celé rozsáhlé trestné činnosti obviněného J. Ž. lze učinit závěr, že okolnost, že si pachatel opatřoval

soustavnou trestnou činností po delší dobu zdroj příjmů, podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti pro společnost i u trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví (§ 88 tr. zák.).

Při přezkoumání napadených rozhodnutí v rozsahu uvedeném v § 267 tr. ř. zjistil Nejvyšší soud Československé socialistické republiky i pochybení ve výroku o vině obviněného J. Ž. trestným činem krádeže dílem dokonané, dílem nedokonané, ve stížnosti pro porušení zákona nevytknuté.

Obviněný J. Ž. byl ve třech případech (body X/4, X/5 a XIII/1 rozsudku krajského soudu) uznán vinným, že kromě dalších věcí odcizil též buď sám, nebo ve společnosti dalších spolupachatelů vkladní knížky, přičemž do celkové majetkové škody způsobené těmito útoky proti majetku v osobním vlastnictví byla započtena též výše vkladů na odcizených vkladních knížkách. Krádež vkladních knížek byla tedy po právní stránce posouzena jako dokonáný trestný čin krádeže peněžních vkladů uložených na vkladních knížkách. Nejvyšší soud České socialistické republiky se v odůvodnění svého rozhodnutí zabýval otázkou právního posouzení krádeže vkladních knížek; přitom vyslovil právní názor, že vkladní knížka je v rukou každého držitele majetkovým předmětem a že cena odcizené vkladní knížky se rovná výši vkladu, pokud nejde o vkladní knížku vinkulovanou anebo pokud výběru vkladu není na závalu umořovací řízení. Trestnost skutku je podle názoru Nejvyššího soudu České socialistické republiky založena už odnětím vkladní knížky pro užitek pachatele, nikoli teprve vybráním vkladu. V této souvislosti Nejvyšší soud České socialistické republiky zjistil, že vkladní knížky uvedené pod body X/4 a X/5 rozsudku krajského soudu nebyly vinkulovány, ani nebylo zahájeno umořovací řízení, takže v těchto případech trestný čin podle názoru Nejvyššího soudu České socialistické republiky byl dokonán již odcizením vkladních knížek. Ohledně vkladních knížek uvedených pod bodem XIII/1 rozsudku krajského soudu zjistil Nejvyšší soud České socialistické republiky, že zněly na heslo. V tomto případě podle názoru Nejvyššího soudu České socialistické republiky trestný čin krádeže nebyl dokonán, poněvadž pachatel neměl možnost po odcizení vkladních knížek s vkladem nakládat a šlo jen o pokus trestného činu krádeže. Přesto Nejvyšší soud České socialistické republiky nepovažoval za potřebné napravit (podle jeho názoru) v této části vadný rozsudek krajského soudu, protože obviněný J. Ž. byl uznán vinným trestným činem krádeže dílem dokonané, dílem nedokonané a na trestném postihu obviněného J. Ž. by se nic nezměnilo. Poukázal proto na toto odlišné právní posouzení pouze v odůvodnění svého rozhodnutí.

Nejvyšší soud České socialistické republiky při svém závěru, že trestná činnost obviněného J. Ž. byla, třebaže jen zčásti, vadně právně posouzena, byl povinen v rámci své přezkumné povinnosti stanovené v § 254 odst. 1, resp. též odst. 2 tr. ř. vadnou část výroku o vině postupem podle § 258 odst. 1 písm. d) a § 259 odst. 1, resp. odst. 3 tr. ř. napravit; výrok rozsudku krajského soudu, že trestný čin krádeže byl dílem nedokonáný, se týkal jiného útoku, nikoli odcizení vkladních knížek. Názor Nejvyššího soudu České socialistické republiky, že na trestném postihu obviněného J. Ž. by se nic nezměnilo, přehlíží ustanovení § 31 odst. 2 písm. c) tr. zák., podle kterého při stanovení druhu trestu a jeho výměry u pokusu trestného činu se přihlédne též k tomu, do jaké míry se jednání pachatele k dokonání trestného činu přiblížilo, jakož i k okolnostem a k důvodům, pro které k jeho dokonání nedošlo.

S právními závěry Nejvyššího soudu České socialistické republiky týkajícími se právního posouzení krádeže vkladních knížek nelze však souhlasit.

Z ustanovení § 328 obč. zák. plyne, že vkladní knížka nemá sama o sobě povahu cenného papíru. Její cena je nepatrná a je pouze dokladem o přijetí vkladu spořitelnou, resp. jinou peněžní organizací k tomu určenou, v němž se dále vyznačují změny ve výši vkladu, jakož i jiné skutečnosti vkladu se týkající. Zmocnění se vkladních knížek je tedy pouze přípravou k trestnému činu krádeže peněžních vkladů ve smyslu § 7 odst. 1 tr. zák., poněvadž si pachatel zmocněním se vkladních knížek pouze opatřuje prostředky k spáchání trestného činu krádeže, resp. si vytváří podmínky pro jeho spáchání. Tato příprava může ovšem přerůst do stadia pokusu trestného činu krádeže podle § 8 odst. 1, § 247

tr. zák., resp. dokonaného trestného činu krádeže podle § 247 tr. zák., pokud se pachatel bezvysledně pokusil peněžní vklad vyzvednout, resp. skutečně ho vyzvedl. Skutečnost, zda vkladní knížky zní na doručitele anebo na heslo, zda jsou vinkulovány, anebo zda v konkrétních případech bylo či nebylo zahájeno umořovací řízení, je z hlediska právního posouzení nerozhodná, rozhodující je, do jakého stadia trestná činnost přerostla.

V důsledku svého vadného právního závěru se soudy nevypořádaly s obhajobou obviněného J. Ž., že ani v jednom případě z odcizených vkladních knížek se ani on, ani některý z jeho společníků nepokusili peněžní vklady vyzvednout.

Pokud jde o krádež vkladních knížek na peněžní vklady ve výši 53 500 Kčs (bod XIII/1 rozsudku krajského soudu), nevypořádaly se soudy s obhajobou obviněného J. Ž., že odcizil uzamčenou příruční plechovou pokladnu bez znalosti jejího obsahu a po zjištění, že se v pokladně nacházejí vkladní knížky, vrátil je poštou poškozenému J. Š., ač tato obhajoba je důležitá z hlediska posouzení subjektivní stránky, tj. zjištění, zda obviněný J. Ž. jednal v úmyslu opatřit si prostředky k spáchání trestného činu krádeže peněžních vkladů, resp. vytvořit si k jeho spáchání podmínky. Podle spisu poškozený J. Š. potvrdil, že mu vkladní knížky byly skutečně poštou vráceny.

Ohledně skutků uvedených pod body X/1 - 9, XI a XIII/1 - 2 rozsudku krajského soudu vyplývá z vykonaných důkazů, že ve všech případech šlo o násilné vniknutí do rodinných domů, vilek, bytů a rekreačních chat s výjimkou jednoho útoku, kdy zůstalo při pokusu násilného vniknutí za účelem zmocnění se věcí v těchto objektech se nacházejících, spojené s poškozováním oken, dveří a zámků a s prohledáváním skříní, sekretářů a zásuvek u stolů; přitom podle výpovědí poškozených a podle výsledků ohledání i věci neodcizené byly vyházeny na podlahu a v některých případech byly i neodcizené věci zčásti poškozeny, resp. byl též v objektech poškozen nábytek násilným vypáčením dveří a zásuvek. Obviněný J. Ž. naplnil tedy těmito skutky vedle znaků trestného činu krádeže dílem dokonané, dílem nedokonané též znaky dalšího trestného činu porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 al. 1, 2 dílem dokonaného, dílem nedokonaného (pokus násilného vniknutí do rekreační chaty J. Ž. uvedený v bodě XIII/2 rozsudku krajského soudu), a pokud spáchal tento trestný čin nejméně se dvěma osobami (bod XI rozsudku krajského soudu), též podle odst. 2 písm. b) § 238 tr. zák.

Z ustanovení § 3 odst. 1 tr. zák. plyne, že každý skutek má být posouzen podle všech ustanovení zvláštní části trestního zákona, pod které jej lze podřadit. Výjimky z této zásady jsou přípustné v případech, kdy sbíhající se trestné činy jsou navzájem v poměru subsidiarity nebo speciality. O takové případy však nejde, poněvadž ustanovení § 238 tr. zák. o porušování domovní svobody a ustanovení § 247 tr. zák. o krádeži chrání různé společenské zájmy (domovní svobodu a nedotknutelnost majetku). Jednočinný souběh trestných činů lze výjimečně vyloučit i v případech tzv. faktické konsumpce. Jde o případy, kdy porušení či ohrožení zájmu chráněného jedním ustanovením zvláštní části trestního zákona je v konkrétním případě tak bezvýznamným prostředkem anebo podřadným vedlejším produktem hlavní (závažnější) trestné činnosti porušující anebo ohrožující společenský zájem chráněný jiným ustanovením zvláštní části trestního zákona. Vzhledem k tomu, že v souzeném případě šlo celkem o 14 útoků dokonaných a o jeden nedokonaný útok násilného vniknutí do domu, resp. bytu jiného spojených s použitím hrubého násilí a s poškozováním věcí v domech, resp. v bytech se nacházejících a s prohledáváním skříní, sekretářů a zásuvek u stolů a vzhledem k tomu, že při jednom útoku byly naplněny i znaky okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, není odůvodněn ani závěr, že trestný čin porušování domovní svobody byl v konkrétním případě jen bezvýznamným prostředkem k spáchání trestného činu krádeže, resp. že byl jeho podřadným produktem.

Trestná činnost obviněného J. Ž. posouzená jako trestný čin krádeže dílem dokonané, dílem nedokonané měla být tedy posouzena v jednočinném souběhu též jako trestný čin porušování

domovní svobody dílem dokonáný, dílem nedokonáný podle § 238 odst. 1 al. 1, 2, odst. 2 písm. b), § 8 odst. 1, § 238 odst. 1 al. 1, 2, tr. zák.

V obžalobě krajského prokurátora byla trestná činnost obviněného J. Ž. posouzena jen jako trestné činy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák. a krádeže dílem dokonané, dílem nedokonané podle § 247 odst. 1, odst. 2 písm. b), d), § 8 odst. 1, § 247 odst. 1, odst. 2 písm. b), d) tr. zák. Podle § 220 odst. 4 tr. ř. soud však není vázán právním posouzením skutku v obžalobě. Krajský soud měl proto postupovat při předběžném projednání obžaloby podle § 190 odst. 2 tr. ř., resp. pokud tak neučinil, při hlavním líčení podle § 225 odst. 2 tr. ř., a upozornit obviněného J. Ž. na možnost přísnějšího posouzení skutků uvedených v obžalobě krajského prokurátora a event. poskytnout mu lhůtu k přípravě obhajoby; potom měl uznat obviněného J. Ž. též vinným, že trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví spáchal výdělečně a že skutky posouzenými v obžalobě pouze jako trestný čin krádeže dílem dokonané, dílem nedokonané, byl spáchán též trestný čin porušování domovní svobody dílem dokonáný, dílem nedokonáný podle § 238 odst. 1 al. 1, 2, odst. 2 písm. b), § 8 odst. 1, § 238 odst. 1 al. 1, 2 tr. zák.

Ohledně zmocnění se vkladních knížek (body X/4, X/5, XIII/1 rozsudku krajského soudu) byl krajský soud povinen vypořádat se s obhajobou obviněného J. Ž., že ani v jednom případě nedošlo ani k pokusu o výběr peněžních vkladů a že v případě uvedeném pod bodem XIII/1 rozsudku byly vkladní knížky poškozenému J. Š. poštou vráceny, když obviněný J. Ž. teprve dodatečně zjistil, že v odcizené příruční pokladně jsou uloženy pouze vkladní knížky.